

מסורת הש"ס

א) וַיֵּץ מִטֶּם לָקֵט עֵץ דָּרֵה וּחָזַן, ב) וַיִּחְזְקוּן סוּ: גִּטְיוֹן ח: בִּיק פ' בִּית ג', א) ע"ז ז. (מספרי פייחא), ד) לַעֲלֹל קִיבֵּה, ט) וַנִּבְרֹת כִּי, ו) שֶׁס כד: לַעֲלֹל מ: קִדּוּשֵׁין לָג. ע"ז מד: וַנְּחַס קִבֵּה, ו) בְּרִיתֹה סה: ע"ש, ח) כְּמוֹת הָ, ט) וְלִיל יוֹמָהּ, י) גִּי רִשִׁיל לְאֹמֶר, ס) לַעֲלֹל קִיבֵּה, ג) וְלִיל מִלֵּךְ פִּי אֹרְחֵי כִדְכֹמִי וַיֵּאֵל הֵךְ כְּלוֹמַר מוֹתֵר אִדֶּם לִהְשֵׁב אֹרְחִיו הַקְדוּשִׁים. עוֹיֵן עֵדָךְ חֲשָׁבָן, ט) בְּסִי' מֵה לָךְ, ט) (מספרי פייחא), ס) בְּסִי' מֵה לָךְ, ט) וַיִּקְרָא יַעֲ, ט) (נפ"צ), ג) (נפיל קסא), ק) וַדָּף וְ, ו) (מְנוּחֹת כֹּה. וַעֲוִין שֶׁס וַחֲלֹמֹת דְּרִי' פִּי'ן, ט) וַנְּוִעַי מִטֶּם בְּטוֹיֹת מֵה. דְּרִי' חוֹן מוֹטֶם בִּיצ קוֹה. דְּרִי' וּמְטו מוֹטֶם סְפָחִים קִיבֵּה. דְּרִי' נֹהָן,

תורה אור השלם

- בה זמנא מנדינ' יתוב עלי וליקר מלכותי ודריי חווי יתוב עלי ולי תדריי ודרבני יבעון ועל מלכותי תתקנת דרבו יתירה תוספת דניאל ד לג
- ועתה אנכי נתתי את כל הארצות האלה ביד גבוכדנאצר מלך בבל עבדי וגם את דחתי השדה נתתי לו לעבדו: ירימורו כו
- אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יי מבדד ובבדוהו משעות ודרביך ממצוא חפצך ודבר ישיעוהו נח י
- כי יי אלקיך מתחלת בקרב מתוך להצילך ועתה איביך לפניך וזהו מתנך קדוש ולא יראה בך ערות דבר ושב מאחריך: דברים כג טו
- ותענגבה על פלגשיהם אשר בשר חמורים בקרם וירמת סוסים ודומות: יחזקאל כג כ
- ויקח שם ויקח את השמנים וישימו על שבתם שניהם וילכו אחריהם ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחריהם וערות אביהם לא ראו: דברים כג כג

הגהות הב"ח

א) תו"כ ד"ה אומר ובי לפי שהוא ורצה וישימו על שבת מלאכה ואינו: ב) ד"ה ואמר כי אלעזר וכו' וא"ת מה נזכר לאחיו מילתא דרבי אלעזר ר'אלי:

גליון הש"ס

גב' חבר גביר. ע"י מוסד דף לט ע"א מוס' ד"ה הלוקח וע"י מגדל סימן מק ס"ק ג:

לעזי רש"י

דיקומבימונר'ט [דישקומבירמינ'ט]. פועלת פיגור.

מוסף רש"י

אמירה לנכרי שבות. מדרבנן (ב"מ ג'). וההור מותר. להביא בלוג כן וכן ילאות אני נזכר להוציא על זהו (ושל קיב). חפצי שמים מותרים. כגון פוסקים דקדק ומשפיען על המעטקות לארס (שם).

שואל פרק שלשה ועשרים שבת

מדוד. מעות ודינרי זהב והבא: ורבו יסירה הוספם לי. לאחר

שהיה ו' שנים בהמה וחזר למלכותו היה משתבח כן. ומהו המוספת שקשר תנין גדול נחש גדול בראשו של ארי כמין אפסר: **בתנ"י** לא ישוב אדם פועלים. דכתיב (ישעיה נח)

לחזירו כו'. בגמרא פריך פשיטא כיון דהוא אסור חזירו נמי אסור דהא ישראל הוא והשולחו עובר משום לפני עור לא תתן מכשול: **אין מחשיבין על הפחוס**. לקרב עממו בשבת עד סוף התמוס ולהחשיך שם שיהא קרוב למקום הפועלים או לפחדם להביא פירות דכל דצר שאסור לעשות בשבת אסור להחשיך עליו: **אכל מחשיך הוא**. להיות קרוב לללח לשמור פירותיו וזה דצר המותר בשבת לשמור פירותיו אם היו בתוך תחומו: **ומציא פיוס צידו**. הואיל ועיקר מחשבתו לא היה לכך: **כלל אמר אבא שאול**. נותן היה כלל בדצר זה להוסיף דברים אחרים כיוצא בו. ולקמיה^ט מפרש לאחיו מאי: **כל שאני וכלי צאמירכו**. שאני רשאי לאומרו לחזירו או לנכרי בשבת לעשות למוצאי שבת רשאי אני להחשיך עליו: **גמ' מאי שגא כו'**. ופשטא דכיון דלחמר לא ישכור ה"ה לא ילמד לחזירו דהא ישראל הוא כמותו ולא מצי לאוגרינהו: **אמירה לנכרי שבות**. וכצר סתמה רבי למתני^ט נכרי שגא לכבות אין אומרים לו כזה: **הא קמ"ל**. משנה יתירה צהדיא הוא דלא לימא ליה אכל סתמא שרי ליה למימר: **הנראה**. עכשיו נראה אם תעמוד עמי לערב אם תבא אלי כשתחשך ושינין יודעין שעל מנת לשוכרו לפעולתו הוא מזהירו וכיון דלא מפרש צהדיא שרי כדמפרש טעמא לקמן דבור אסור ההרור מותר: **מוסר להרסו**. דצברי תורה: **והיה מחניך קדוש**. ולא כתיב ציה דצר אלא כמקום מחניך תהא צקדושה וטעמא משום דישאל מהרהרין תמיד דצברי תורה: **ערוס דצר**. אלמא לא אסיר ליה אלא בשעת דבור: **הויא דרדב יהודס**. כלומר לעולם והיה מחניך קדוש משום ההרור תורה ופסי' אין דבור ולא יראה בך ערות דצר במילתא אחריתי מיירי דאסור בשעת הדבור ולא בשעת ההרור כגון להסתכל בערוס: **ערוס ערוס**. כ"ש ישראל כדמפרש ואזיל: **אימא שפיר דמי**. דכנהמה צעלמא הוא: **וערוס אביסס**. אלמא ערוה היא צצן נח: **ודבור מי אסור והא אמר רב חסדא כו'**. וכל הני דבור הוא: **פקוח נפש**. דצצר שיט צו סכנה. פקוח דיקומבימונר'ט: **ופקוח דרכים**. כגון לרשות: **טרטיאאוס וקרקסאאוס ונסילקאאוס**. מיני פלטין הן ששס נאספו לבית הוועד: **ללמדו אומנות**. דהא נמי מנאיה היא דכל שאינו מלמדו אומנות מלמדו לסעות. ומנאיה ילפינן מקרא צקדושין צהאשא ניקית (ד' ל:): **של מלך**. של עהא שאינו שלו ואין צריך צכך כגון הרווא לננות בית כן וכן צריך להוציא צו. ול"כ כמו מה לך מה לך ולחשבות הללו הרי אין צורך צהן לא לך ולא לאחר כגון ההיא דפרישית: ושל

מה ל"י הוא ומה ל"י חבירו. ואם תלמד ונימא דחזירו היינו דלמר ליה שכור לי פועלים למחר וי"ל דא"כ מאי איריא חזירו אפי' הוא נמי לא מצי למימר אשכור פועלים למחר דעד כאן לא קאמר רב יהודה אמר שמואל מותר

קנ.

מה ל"י הוא ומה ל"י חבירו. ואם תלמד ונימא דחזירו היינו דלמר ליה שכור לי פועלים למחר וי"ל דא"כ מאי איריא חזירו אפי' הוא נמי לא מצי למימר אשכור פועלים למחר דעד כאן לא קאמר רב יהודה אמר שמואל מותר להוציא חבירו למחר אלא משום דשאס יש צורגנין הולך הא ללו הכי לא: **ורב"י יהושע בן קרחה היא**. יש מפרש דר"ע קרוי קרחה שהיה קרח כדמניא צפרק צתרא דצבורות (דף נה. ושם) אמר בן עזאי כל חכמי ישראל דומין לפני כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה ואומר זה היה ר"ע והיה לו בן ששמו יהושע כדלמר צפרק קמא דצבורותא א"ל ר' יהושע צנו של ר"ע לר"ע ואין נראה לר"ת דמה שקראו בן עזאי לר"ע קרח צצדימותא צעלמא אין לנו לקרותו כן כל שעה דלשון גנות הוא שגא' עלה קרח עלה קרח (מלכים ב ב)

ואמרנין נמי לקמן (דף קנב). אמר ליה ההוא דרדקי לר' יהושע בן קרחה מהכא לקרחינאח כמה הוי הדי שהיה מגנה אותו על שהיה קרח ועוד אמרי' צמגילה פרק צתרא (דף נח). שאל רבי את רבי יהושע בן קרחה כמה הארכת ימים כו' א"ל רבי צרכני א"ל יחי רזון שגניע לחצי ימי ואי ר' יהושע בן קרחה צנו של ר"ע והא קיימא לן^י דלא נשא ר"ע צת כלצא שצוב עד שקיצל עליו לעסוק צמורה ואי היה בן מ' דמניא צסוף ספרי^א

מ' שנה שימש ת"ח מ' שנה פירנס את ישראל וכל ימיו ק"ש שנים ואמרי' צקדושין פרק צתרא (דף עג). עד שלא מת ר"ע נולד רבי ואפילו נולד ר' יהושע צשנה ראשונה שגשאה לא נשאר כי אם פ' שנים מר"ע ורבי יהושע צשעה צצריך את רבי היה בן ק"מ שנים לכל הפחות צצפחות מע' שנה לא היה מצרכי^ב ואי היה רבי לכל הפחות בן ס' וא"כ לא היה מצרכי רק מ' שנים ועוד נראה^ג שאל נשאה עד שעסק צי רצ מרי סרי ותרי סרי שנין נמצא כשהיה רבי יהושע בן קרחה בן ק"מ היה רבי^ד יומר מחצי ימיו לכך נראה לר"ת דלא ר"ע היה אלא איניש אחרינא היה ששמו קרחה וקרחה הוא שם אדם כמו קרח ונולד הרבה קודם ר' יהושע צנו של ר"ע^ה. מ"ר: **אומר** אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי **ע"ר**. י"א דדווקא לחזירו אכל לנכרי אסור לפי שהוא א) [עושה] לדעת אותה [אמריה] ואינו נראה דהא שרינן ליה הכא משו' דדבור אסור וההרור מותר [א"כ] ל"ש נכרי ל"ש ישראל. מ"ר: **ודיבור מי אסור**. פי' מן המורה דהא מדשרינן דיצור של מנאיה מכלל דמדאורייתא שרי: **ואמר ר"א פוסקין צדקה לעניים בשבת**. וא"ת מה צריך לאחיו ו) הא ה"ל לאחיו מילתייהו צצית הלל [צפ"י]] [במספתא] דמני אין פוסקים צדקה אפי' להשיא יתום ויתומה ואין משדכין על התינוקות ליארס צו דצרי צית שמאי וצית הלל מדצי אלעזר דמהתם לא הוה שמעינן פסיקת צדקה לעניים דהא לא שרי צית הלל אלא להשיא יתום ויתומה: ואין

עין מושפט נר מצוה

בב א מיי פ"ג מהל' שבת הלכה י' סמך לאחין סה טור שריע אריח סימן טז סעף ב:

בב ג ב מיי פכ"ד שם הלכה ג סמך טז שם טור שריע אריח סימן טז סעף א ופי' שז סעף ח:

בר ד מיי פ"ו שם ג'ל"א סמך טז:

בה ה מיי פכ"ד שם הל"ד וסמך טז טור שריע אריח סימן טז סעף ז:

בו ו מיי פ"ג מהלכות ק"ש סעף ד:

בז ז ט י מיי פכ"ד מהלכות שבת הל"ה סמך לאחין סה טע"ט אריח סימן טז סעף ו:
בח ב מיי פכ"ג מהל' שבת הל"ח סמך טז טור שריע אריח סימן טז סעף יז:

מוסף תוספות

א. מ' שנה עסק בפרקמטיא. מוס' צ"צ ק"ק. ד"ה ומטו. ג. שכן הם סתום שנות חיי אדם, דכתיב (תהלים צ') ימי שנתינו שבעים. מוס' צבורות נח. ד"ה חוה. ג. וסבדרא. מוס' צ"צ ק"ק. ד"ה ומטו. ד. בן פ"ד שוהא. מוס' צ"צ ק"ק. ד"ה ומטו.

רבינו חננאל

לא ישכור פועלים בשבת ולא יאמר לחבירו שכור לי לי פועלים וכו'. ואקשין עלה מ"ש הוא ומ"ש חבירו. ובא דכתיב ויבן חבירו גיר. רב אישי אמר אפילו תימא בחבירו ישראל הא קמ"ל דלשכור פועלים הוא דלא יאמר לו, אבל אומר לו הנראה שתעמוד עמי לערב וכו' שרי לי פועלים או עשה לי מלאכה כן וכך מותר, כו' יהושע בן קרחה. ואמר ר' יוחנן הילכתא כ"י יהושע בן קרחה. ודייק ר' יוחנן ואמר טעמיה דר' יהושע בן קרחה דיבור בפירוש אסור אבל היהור מותר. דכתיב ויבן חבירו חפץ ודבר דברי. ואקשין עליה והא הוא דאמר בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ובית הכסא כו'. ואמאי לא יוחנן הבא נמי היהור מותר. ומפרקינן האי קרא מיבעי ליה לאסור אפילו ערותו של גוי דאשכחנו קרא דאמר וערות אביהם לא ראו. ואקשין תוב ודיבור מי אסור, והביאו ה' שמעונת [בן]אחא שאפילו דבור אמרינן מותר בשבת ואילו הן. חשבונות, ומסקין צדקה לעניים, ומפקחין פיקוח רבים, והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לפקח על עסקי משרכין על התינוקות ליארס, ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות. ומפרקינן אלא אמר קרא ממצוא חפצך ודבר דברי, חפצך אסורין בדבור חפצי שמים מותרין, ואילו כולן חפצי שמים הן. חשבונות של מלך. פירוש מילך, אורחים [נכתיב], ויבא הלך לאיש העשיר. כלומר,

והביאו ה' ואקשין עליה והא הוא דאמר בכל מקום מותר להרהר חוץ ממרחץ ובית הכסא כו'. ואמאי לא יוחנן הבא נמי היהור מותר. ומפרקינן האי קרא מיבעי ליה לאסור אפילו ערותו של גוי דאשכחנו קרא דאמר וערות אביהם לא ראו. ואקשין תוב ודיבור מי אסור, והביאו ה' שמעונת [בן]אחא שאפילו דבור אמרינן מותר בשבת ואילו הן. חשבונות, ומסקין צדקה לעניים, ומפקחין פיקוח רבים, והולכין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות לפקח על עסקי משרכין על התינוקות ליארס, ועל התינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות. ומפרקינן אלא אמר קרא ממצוא חפצך ודבר דברי, חפצך אסורין בדבור חפצי שמים מותרין, ואילו כולן חפצי שמים הן. חשבונות של מלך. פירוש מילך, אורחים [נכתיב], ויבא הלך לאיש העשיר. כלומר, כו' וכן אף כיוצא בו אומרים לו ומה בכך, כלומר מה הנאה יש לך ומה צורך לך בזה, כגון אילו מותר בשבת. והוה שאומרים מחשבין חשבונות שאין צריכין ואין מחשבין חשבונות שצריכין. כיצד אומר אדם לחבירו כן וכן פרעלין כן וכן דינרין הוצאתי

